

Avdelningen för vård och omsorg
Sektionen för socialtjänst
Greger Bengtsson
Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Kristina Folkesson

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Promemoria - förordning om statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv inom vård och omsorg

Inledning

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, har beretts möjlighet att lämna synpunkter på regeringens promemoria Förordning om statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv inom vård och omsorg (S2021/02252).

Sammanfattning av SKRs synpunkter

SKR är positiva till stöd för att förbättra arbetsmiljön inom vård och omsorg. SKR anser att bidraget skulle ge bättre effekt om det integreras med det redan pågående arbetsmiljöarbetet som bedrivs inom kommuner och regioner. Utformningen skulle bli mer ändamålsenlig och mindre administrativt betungande för såväl kommuner, regioner som staten om det ekonomiska bidraget läggs in i det generella statsbidragssystemet. Regeringen kan sedan följa upp utvecklingen av arbetsmiljöarbetet genom uppföljningsuppdrag till Myndigheten för arbetsmiljökunskap.

Övergripande synpunkter

Syftet med det remitterade förslaget för statsbidraget är att främja ett hållbart arbetsliv inom vård och omsorg. Nyligen presenterade regeringen en strategi för sitt arbetsmiljöarbete *En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025*. Det första delmålet är ”Ett hållbart arbetsliv - alla ska kunna, orka och vilja jobba ett helt arbetsliv.” Här uttalar regeringen att en god arbetsmiljö och kompetensförsörjning går hand i hand samt understryker behovet utvecklingsarbete och kunskapshöjning i syfte att möta de förändringar som sker i arbetslivet. SKR delar denna ansats.

Den övergripande intentionen för regeringens arbetsmiljömål om *hållbart arbetsliv* är densamma som för statsbidraget, dvs. relationen mellan arbetsmiljö och kompetensförsörjning. Innehållsmässigt är dessa däremot inte kongruenta. SKR anser att statsbidraget bör matcha regeringens arbetsmiljöstrategi, snarare än den mycket begränsade kontext och användningsområde som föreslås i den remitterade promemorian.

I samband med utformningen av regeringens arbetsmiljöstrategi påtalade SKR behovet av samordning av arbetsmiljöfrågorna över departementsgränserna. Denna

ambition har regeringen vid flera tillfällen uttalat att de ställt sig bakom och avser att arbeta efter. Regeringen har nu en reell möjlighet att visa på seriositeten i sin ambition att samordna sig departementsövergripande i arbetsmiljöfrågor, och därmed uppfylla intentionerna i sin egen strategi. Med anledning av detta sänder SKR detta remissyttrande även till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark för kännedom.

SKR anser av flera skäl att det riktade statsbidraget bör omvandlas till ett generellt, inte minst för att det då på ett mer ändamålsenligt sätt skulle stödja arbetsmiljöarbetet i enlighet med arbetsmiljöstrategin. Regeringens har redan formulerat ett uppföljningsuppdrag kring arbetsmiljöstrategin till bland annat Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak) samt uttalat konstruktiva ambitioner för dialog kring målen med SKR och kommuner och regioner.

4.1 Ny statsbidragsförordning för att främja ett hållbart arbetsliv

SKR ställer sig av flera skäl avvisande till att bidraget inte ska gå att använda till arbetsgivarens ordinarie arbetsmiljöarbete.

Bidragets riskerar att få en tydlig undanträngningseffekt av det ordinarie arbetsmiljöarbete som med anledning av pandemin är mer angeläget än någonsin. Det systematiska arbetsmiljöarbetet utgör stommen i den strategi som vi har valt för att hantera arbetsmiljörisker på arbetsmarknaden i Sverige. Det ordinarie arbetsmiljöarbetet och de åtgärder som kommuner och regioner nu behöver göra för att långsiktigt och hållbart hantera arbetsmiljörisker till följd av pandemin behöver prioriteras. Statsbidraget, enligt liggande förslag, riskerar snarare att främja tids- och resurskrävande sidospår.

SKR önskar också understryka att ett systematiskt arbetsmiljöarbete inbegriper att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet såväl som att uppnå en tillfredsställande arbetsmiljö. Inte minst att tillförsäkra medarbetare återhämtning. Betänkt syftet med statsbidraget torde det vara såväl önskvärt som rimligt att det kan användas till nya som redan inledda arbetsmiljöåtgärder inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet.

4.2 Syfte med bidraget

SKR ställer sig generellt sett positivt till att regeringen genom statsbidrag bidrar till att kommuner och regioner får ökade möjligheter att pröva för verksamheten nya eller vidareutveckla befintliga arbetsmetoder i syftet att främja ett hållbart arbetsliv.

4.3 Bidragsmottagare

SKR föreslår att de exempel på arbetstidsmodeller som lyfts fram i promemorian stryks då de ger en vilseledande bild av rådande kunskapsläge. Verksamheternas fokus ligger numera snarare på en hållbar och hälsosam arbetstidsförläggning än på ytterligare arbetstidsmodeller och arbetstidsförkortning.

I regioner och kommuner finns olika arbetstidsmodeller som har utvecklats över tid, utifrån lokala förutsättningar och behov. Inom sektorn finns även centrala- och lokala kollektivavtal med arbetstidsförkortningar för medarbetare som arbetar på obekvämtid. Vidare finns nationella partsgemensamma arbeten som handlar om arbetstidsförläggning både med Kommunal och med Vårdförbundet.

Det är ytterst angeläget att regeringen tydliggör att ett statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv ska omfatta arbeten som görs i syfte att nå målet om heltidsarbete som norm i välfärdens verksamheter. Sedan 2016 finns ett etablerat samarbete mellan SKR och Kommunal, den så kallade Heltidsresan. Omställningen till en heltidsorganisation är komplex och krävande för organisationen, dess chefer och medarbetare. Udda och tillfälliga projekt kring arbetstid riskerar snarare att störa än att understödja detta långsiktiga arbete.

SKR avstyrker förslaget om att kommuner och regioner ska administrera, samordna och vara huvudmän för privata aktörers projekt. Det medför ett omfattande administrativt åtagande. Kommuner och regioner är ansvariga för den offentligfinansierade vården men inte för arbetsförhållanden och arbetsmiljö i privata och idéburna organisationer. Ett sådant upplägg kan även försätta en kommun eller region i situationen att den bli återbetalningsskyldig för en annan aktör som har underlåtit att uppfylla sitt åtagande. Om regeringen vidhåller ett ansökningsförfarande för statsbidraget är det enda rimliga att privata aktörer på egen hand ansöker och administrerar ett bidrag från socialstyrelsen.

Arbetsmiljöarbete ska enligt arbetsmiljölagen bedrivas i samverkan. Utöver det har kommuner och regioner som regel utökade ambitioner genom ett lokalt kollektivavtal kring samverkan med fackliga parter. För att undvika missförstånd och merarbete, inte minst för myndigheter, bör regelverket kring statsbidraget tydliggöra att dessa samverkansformer bedöms som tillräckliga och inte behöver särredovisas.

Vidare driver parterna inom välfärden en gemensam förening Suntarbetsliv för att utveckla verktyg och stödmaterial för arbetsmiljöarbetet. Samtliga dessa stöd är utformade med partssamverkan samt vetenskap som grund. I syfte att underlätta eventuellt ansökningsförfarande och administration bör Suntarbetslivs verktyg bedöms som adekvata utan krav på vidare förklaring eller särredovisning.

4.4 Ansökan och beslut, 4.5 Redovisning samt 4.6 Återbetalning och återkrav

Den detaljeringsgrad kring ansökningsförfarande, redovisning och återkrav som beskrivs för att få del av statsbidraget samt administrationen som omgärdar medlen reducerar förutsättningarna för användande. En betydande andel av bidraget kommer att behöva användas till hantering av själva bidraget snarare än reellt arbetsmiljöarbetet. Om regeringen avser att kommuner och regioner ska kunna ta del av medlen på ett effektivt och ändamålsenligt sätt bör det omvandlas till ett generellt statsbidrag.

SKR fortsätter gärna en dialog med regeringen i den fortsatta beredningen av statsbidragets utformning.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knappe
Ordförande